

Nr 118

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612); given Stockholms slott den 11 mars 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612).

GUSTAF ADOLF

Olof Palme

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en ny bestämmelse införs i byggnadsstadgan av innehåll att de utrymmen i byggnad till vilka allmänheten äger tillträde i skälig omfattning skall utformas så att de blir tillgängliga och kan nyttjas av personer med nedsatt rörelseförmåga. Bestämmelsen gäller nybyggnad och ombyggnad och föreslås träda i kraft den 1 juli 1966.

Förslag
till
Kungörelse
om ändring i byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612)

Härigenom förordnas, att i byggnadsstadgan den 30 december 1959 skall införas en ny paragraf, 42 a §, av nedan angiven lydelse.

42 a §.

De utrymmen i byggnad till vilka allmänheten äger tillträde skola i skälig omfattning utformas så att de bliva tillgängliga för och kunna nyttjas av personer vilkas rörelseförmåga är nedsatt till följd av ålder, invaliditet eller sjukdom.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1966.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 11 mars 1966.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Palme, *fråga om ändring i byggnadsstadgan* och anför.

Vår nuvarande byggnadslagstiftning saknar bestämmelser som särskilt beaktar de rörelsehindrades situation.

I yttrande över en framställning om anslag från Svenska vanförevårdens centralkommitté aktualiserade bostadsbyggnadsutredningen vissa frågor om ändringar i byggnadslagstiftningen i de rörelsehindrades intresse. Häröver avgav byggnadsstyrelsen yttrande, vari styrelsen föreslog en ny bestämmelse i byggnadsstadgan av följande lydelse.

Byggnad, där personer bo eller vistas, skall så utformas att däri befintliga utrymmen i skäligen omfattning bli bekvämt tillgängliga och användbara även för personer med av ålder, invaliditet eller sjukdom nedsatt rörelseförmåga.

Byggnadsstyrelsens förslag remitterades till Statens institut för byggnadsforskning. Institutets yttrande innehöll ännu ett förslag till ny bestämmelse i byggnadsstadgan. Bestämmelsen löd.

Byggnad skall så utformas att tillfartsvägar och entréer samt i byggnaden befintliga utrymmen avsedda för allmänheten i skäligen utsträckning blir bekvämt tillgängliga och användbara för personer med av ålder, invaliditet eller sjukdom nedsatt rörelseförmåga.

Institutet anförde i anslutning härtill. Institutet delar inte byggnadsstyrelsens uppfattning att bestämmelsen även bör omfatta bostadslägenheter. De krav som kan ställas på särskilda lägenheter för gravt rörelsehindrade kan bättre bevakas genom utformningen av statens ekonomiska stöd till byggandet av sådana bostäder. På samma sätt torde bostädernas anpassning till lindrigare former av rörelsehinder kunna bevakas genom bostadsstyrelsens lånebestämmelser.

Byggnadsstyrelsens och byggnadsforskningsinstitutets förslag har därefter remissbehandlats. Yttranden har avgetts av *poststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, statens handikappråd, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Svenska riksbyggen* och *Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO)*.

Samtliga remissorgan har tillstyrkt att en ny bestämmelse som tillgodoser de rörelsehindrades behov införs i byggnadsstadgan. Tre remissorgan, nämligen järnvägsstyrelsen, stadsförbundet och SABO förordar byggnadsstyrelsens förslag till författningsbestämmelse medan de övriga ansluter sig till institutets för byggnadsforskning förslag. Som skäl för att ej godta byggnadsstyrelsens förslag har från flera håll anförts att det skulle medföra alltför stora kostnader att låta alla bostäder falla under bestämmelsen.

Poststyrelsen förklarar sig ha uppmärksamheten riktad på de rörelsehindrades problem. Man har börjat en undersökning för att genom kompletterande åtgärder göra entréerna till postens lokaler mindre besvärliga för de rörelsehindrade. De rent byggnadstekniska förutsättningarna hindrar dock mer radikala åtgärder beträffande befintliga lokaler. I fråga om nybyggnader är möjligheterna större att få fram bekväma entréer. *Poststyrelsen* är inställd på en aktiv medverkan i planeringen för de rörelsehindrade och är beredd att låta postverket påta sig de kostnader som detta engagemang kräver. *Telestyrelsen* anser att televerket genom relativt begränsade åtgärder vid byggnads- och lokalplaneringen kan underlätta för rörelsehindrade att nå televerkets lokaler. Vad gäller nybyggnader torde de extra kostnaderna härför vara relativt små i förhållande till de totala byggnadskostnaderna. *Järnvägsstyrelsen* anför att de rörelsehindrades krav på SJ:s stationsanläggningar i allmänhet kan komma att betraktas som en motiverad standardhöjning. Styrelsen vill därför medverka till att genomföra kraven i samband med om- och nybyggnader. *Statens handikappråd* framhåller att de anvisningar som givits i byggnadsstyrelsens meddelande 1962: 5 om samhällsplanering för rörelsehindrade jämte handikapporganisationernas upplysningsverksamhet på många håll vunnit resonans och lett till resultat. Men då det ankommit på vederbörande instanser för planering och byggnadsverksamhet att efter eget omdöme avgöra i vilken utsträckning åtgärder i enlighet med anvisningarna kunnat eller bort genomföras, har någon enhetlig och genomgående förbättring för de rörelsehindrade hittills inte åstadkommit. Det torde därför vara synnerligen angeläget att den föreslagna ändringen i byggnadsstadgan kommer till stånd och att den formuleras så att den utesluter möjligheter till otillfredsställande kompromisser.

Svenska kommunförbundet förklarar att åtgärder av det slag det här är fråga om visserligen kommer att något öka byggnadskostnaderna men att samhället måste tillse att för allmänheten avsedda lokaler i möjligaste mån

får en sådan utformning att även de rörelsehindrade kan använda dem. *Svenska landstingsförbundet* uttalar att landstingen redan är direkt engagerade i problemet att skapa en handikappvänlig samhällsmiljö inte minst såsom huvudmän för sjukvård, rehabilitering och arbetsvård. Förbundet är dock medvetet om att inom andra grenar av landstingsverksamheten en vidare anpassning härvidlag är både möjlig och önskvärd. *Svenska stadsförbundet* framhåller att om byggnadsstyrelsens förslag godtas man måste tillse att förslaget får en sådan praktisk tillämpning att man undviker orimliga konsekvenser, särskilt i kostnadshänseende. Sådana anvisningar måste utfärdas att byggnadsnämnder och övriga tillsynsmyndigheter får utrymme för en skälighetsprövning.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen finner det i hög grad angeläget att tillgodose de rörelsehindrades önskemål beträffande olika slags lokaler. Föreningen förordar utredning om vilka åtgärder som är mest angelägna och ur kostnadssynpunkt försvarbara när det gäller de rörelsehindrade. *HSB:s riksförbund* anser att det inte kan råda någon tvekan om att i bostadshus och andra byggnader skall installeras alla anordningar för rörelsehindrade som det är ekonomiskt möjligt att göra. Det torde enligt förbundet inte medföra några beaktansvärda merkostnader att utforma tillfartsvägar och entréer så att de blir bekvämt tillgängliga för de rörelsehindrade. *Svenska riksbyggen* anser att kraven på entréernas anslutning till mark bör generellt höjas. Man framhåller också att under förutsättning att samhället utnyttjar sina möjligheter att i stadsplaneringen påverka detaljutformningen, många problem för de svårt rörelsehindrade kan lösas.

Departementschefen

För den rörelsehindrades möjligheter till ett aktivt liv med normala kontakter med samhället är det självfallet väsentligt att den fysiska miljön är så utformad att han inte möter oöverkomliga hinder när han lämnar sin bostad. Även om de rörelsehindrades situation härvidlag ändrats till det bättre under senare år, främst genom att tekniska hjälpmedel tillkommit som underlättar för dem att anpassa sig till miljön, är det otvivelaktigt så att åtskilligt återstår att göra för att anpassa miljön till de rörelsehindrades speciella behov. En från denna synpunkt betydelsefull del av miljön där väsentliga förbättringar bör kunna uppnås med förhållandevis små insatser utgör byggnaderna, såväl de enskilda som de offentliga.

Jag finner det därför angeläget att de rörelsehindrades särskilda behov på detta område beaktas i större utsträckning än som f. n. är fallet. I detta syfte bör byggnadslagstiftningen kompletteras med en särskild bestämmelse som syftar till att förbättra de rörelsehindrades möjligheter att få

tillträde till och att nyttja olika slag av byggnader. Den nya bestämmelsen bör upptas i byggnadsstadgan.

Byggnadsforskningsinstitutets förslag att också tillfartsvägar till byggnader skall anordnas så att de motsvarar de rörelsehindrades behov finner jag i och för sig vara mycket beaktansvärt. Förslaget synes dock lämpligen böra upptas i annat sammanhang.

En bestämmelse i byggnadsstadgan måste ges allmän karaktär och det kan inte komma i fråga att där närmare ange vilka krav som i de rörelsehindrades intresse kan ställas på olika slag av byggnader. Uppgifter härom bör upptas i byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan (BABS). Sedan en tid tillbaka förbereder byggnadsstyrelsen tillsammans med bostadsstyrelsen och svenska centralkommittén för rehabilitering anvisningar i ämnet.

Den nya bestämmelsen bör omfatta alla utrymmen i byggnad till vilka allmänheten äger tillträde. Härmed avses inte bara de utrymmen som är upplåtna för allmänheten, såsom expeditionslokaler, samlingslokaler, bibliotek, etc. utan också sådana utrymmen i bostadshus som inte är avsedda enbart för hyresgästerna, t. ex. entréer, trappuppgångar och korridorer.

Den föreslagna bestämmelsen omfattar inte bostadsutrymmen. Det synes nämligen inte realistiskt att söka utrusta alla lägenheter så att de motsvarar de rörelsehindrades behov. I likhet med institutet för byggnadsforskning och de remissorgan som anslutit sig till institutets förslag anser jag att de svårast rörelsehindrades bostadsfråga bör lösas genom speciallägenheter. För de i mindre grad rörelsehindrade vill jag framhålla de möjligheter som ges att i vanliga lägenheter genom individuellt anpassad utrustning och de övriga hjälpmedel som numera står till buds underlätta den dagliga livsföringen.

Mycket av det som skapar en för de rörelsehindrade vänlig byggnadsmiljö behöver inte medföra nämnvärt ökade byggnadskostnader. Det gäller många gånger bara att ha klart för sig vari de rörelsehindrades problem består och hur dessa problem byggnadstekniskt bäst kan lösas. Det kan vara fråga om så enkla detaljer som att göra en dörr några centimeter bredare, att sätta upp en ledstång eller att utelämna en tröskel. Naturligtvis blir det i vissa fall också fråga om åtgärder av mera omfattande slag.

Vid en bestämning av vilka åtgärder som i de rörelsehindrades intresse skall vidtas beträffande en viss byggnad måste en avvägning ske med hänsyn till kostnaderna för åtgärderna och ändamålet med byggnaden. Åtgärder som inte medför någon kostnadsökning eller blott en obetydlig sådan bör kunna vidtas beträffande praktiskt taget alla byggnader till vilka allmänheten äger tillträde. Föreskrifter rörande mer kostnadskrävande detaljer som hissar, persontransportband och ramper synes inte böra utfärdas beträffande andra utrymmen än dem som nyttjas av en större

allmänhet eller av ett större antal rörelsehindrade. De utrymmen jag avser är expeditionslokaler, samlingslokaler, affärslokaler, skolor, bibliotek, sjukhus etc.

I likhet med byggnadsstyrelsen och institutet för byggnadsforskning anser jag att varje form av nedsatt rörelseförmåga till följd av ålder, invaliditet eller sjukdom bör beaktas i sammanhanget.

En reglering i enlighet med det anförda måste begränsas att i första hand gälla nybyggnader. Det torde nämligen inte vara möjligt vare sig från arbets- eller från kostnadssynpunkt att införa en allmän skyldighet att ändra redan färdigställda byggnader så att de motsvarar de rörelsehindrades behov.

Begreppet nybyggnad är definierat i 75 § byggnadsstadgan. Härunder faller inte bara uppförandet av en helt ny byggnad utan bl. a. också till- eller påbyggnad och ombyggnad av genomgripande beskaftenhet. Bestämmelsen bör kunna tillämpas också på de senare formerna av nybyggnad (se särskilt 75 § b—d).

Bestämmelser om nybyggnad finns i byggnadsstadgan upptagna under 38—48 §§. Den nya bestämmelsen bör betecknas som 42 a §.

I 49 § byggnadsstadgan sägs, att vid sådan ändring av byggnad, som ej är att hänföra till nybyggnad, skall bestämmelserna i 38—48 §§ äga motsvarande tillämpning i fråga om de delar av byggnaden, som beröres av ändringen. Det synes lämpligt att med beaktande av vad jag tidigare anført 42 a § göres tillämplig också på sådan ombyggnad. Enligt 49 § äger byggnadsnämnden medge undantag från bestämmelserna i 38—48 §§. Nämnden bör ha samma befogenhet beträffande 42 a §.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens yttrande över ett inom kommunikationsdepartementet upprättat *förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C.-E. Brändström